

DE CORRESPONDENTIE IN DE ROTTER-
DAMSCH E VROEDSCHAP
DOOR DR. A. C. KERSBERGEN

DOOR een schenking van den archivaris der gemeente Leiden is het Gemeente-archief te Rotterdam in het bezit gekomen van een copie van een familiecontract uit het jaar 1746, welk stuk een welkome aanvulling is van de bronnen voor de geschiedenis der Rotterdamsche contracten van correspondentie.

Ook in Rotterdam was het in de 18de eeuw gewoonte, dat een kleine meerderheid van vroedschapsleden geregelde samenkomsten hield en daarin, naar het heette, terwille van de goede harmonie, eenigheid en vriendschap, maar veeleer terwille van het familiebelang, over de vacante regeeringsambten beschikte.

Dank zij het feit dat de aantekeningen ¹⁾ van den heer Abraham Gevers ²⁾ bewaard zijn gebleven, zijn wij over de correspondentie in de jaren 1746–1747 vrij goed ingelicht.

Op 17 November 1746 overleed onverwachts de president-burgemeester mr. Hendrik van der Staal, en reeds den 22sten November waren de leden der Correspondentie vergaderd om te beraadslagen, hoe over de vacante plaatsen gedisponeerd moest worden. Het was de toerbeurt van burgemeester Meerman om een nieuw vroedschapslid voor te dragen. In de volgende vergadering der Correspondentie, op 3 December, verklaarde deze echter, dat hij ditmaal niemand had voor te slaan, waarop de oud-burgemeester Claudius Lormier, de tweede in rang der toerbeurt zijnde, over de vacante vroedschapsplaats beschikken kon.

Eindelijk kreeg deze oud-burgemeester nu gelegenheid om de belofte na te komen, die hij dertien jaar geleden aan den thans overleden burgemeester Van der Staal had gedaan. Op 11 September 1733 hadden de beide heeren namelijk een contract gesloten, waarin Claudius Lormier beloofde, dat hij

1) Afgedrukt in het artikel van J. H. W. Unger: De Correspondentie in de Rotterdamsche Vroedschap in het Rott. Jaarboekje, 1894 blz. 88–99.

2) Lid der vroedschap 1740–1773.

zijn aanstaanden schoonzoon mr. Dirk Cornelis van der Staal met een vroedschapsplaats zou gratificeeren, zoodra hij daartoe bij machte zou zijn. Mr. Dirk's toekomst scheen door deze belofte voldoende verzekerd; op 22 Januari 1734 trad hij met Catharina Elisabeth Lormier in het huwelijk.

Toen de oud-burgemeester Lormier zijn schoonzoon op 3 December 1746 aan de leden der Correspondentie voordroeg, werd deze door al de leden voor aangenaam verklaard. Alleen wenschte men, dat het aanstaande vroedschapslid afstand zou doen van het secretarisschap van Kralingen, aangezien het ter gelijktijd bekleeden van beide functies tegen „de digniteyt van het radicale streed”. Over deze questie werd nog eenigen tijd gediscussieerd, totdat de heer Lormier de beslissing ten slotte in handen gaf van Heeren Burgemeesteren, „met bijvoeging, dat hij hoopte, wanneer de heer Van der Staal het secretarisambt neerley in de Kamer van Burgemeesteren, die heeren dan reflexie daarop soude gelieve te maken en favorabel ten opsichte van zijn zoontje disponeeren, hetwelk de Heeren eenparig hebben aangenomen op tussenspraak van de andere leeden van de Correspondentie”.

Voordat Lormier zich zooveel moeite gaf voor zijn schoonzoon, had hij het aanstaande vroedschapslid de belofte afgenomen, dat deze op zijn beurt de familie van zijn schoonvader zou begunstigen, wanneer hij zelf over een vroedschapsplaats te disponeeren zou hebben. Op 30 November, drie dagen voor de vergadering der Correspondentie, had Lormier zijn schoonzoon het hieronder afgedrukte contract laten teekenen, waarin mr. Dirk beloofde, dat hij, wanneer zijn eerste toerbeurt gekomen mocht zijn, om mede te kunnen disponeeren over een vroedschapsplaats, hij die zou opdragen aan zijn schoonvader. Lormier zou dan over die plaats kunnen beschikken, hetzij ten behoeve van zijn zoon mr. Johan Wilhem, hetzij ten behoeve van mr. Adriaan Leonard van Heteren, die op 28 Juli 1745 met Lormiers dochter Woutrina Brigitta in het huwelijk was getreden ¹⁾.

Was de oud-burgemeester vóór dien tijd komen te overlijden, dan moest het vroedschapsambt ter beschikking wor-

1) Zie over Lormier en Van Heteren N. N. B. W. I en over Van der Staal N. N. B. W. II.

den gesteld van Lormiers vrouw Johanna Catharina Steenlack; was ook zij reeds overleden, dan van mr. Johan Wilhem of van mr. Van Heteren zelf.

Bezwaren tegen het teekenen van dit contract zal Dirk van der Staal niet hebben gehad. Men eischte immers van hem slechts, dat hij afstand zou doen van de beschikking over één vroedschapsplaats. Had niet zijn vader, Hendrik van der Staal, moeten beloven, voordat zijn schoonvader, Dirk Meesters, hem in 1707 op het kussen hielp, dat hij zich „altoos in de Policie (zou voegen) met het sentiment” van zijn schoonvader, „sonder oyt off oyt daervan af te wijcken, direct of indirect, en bij zijn Ed. overlijden met de sentimenten van de heeren Hoogendorp en Marinus Groeninckx”¹⁾?

Het is de vraag, of mr. Dirk de belofte heeft kunnen nakomen. De verheffing van Willem IV in 1751 had groote veranderingen in de Correspondentie gebracht en men moest voorzichtig zijn met het nakomen van de bepalingen der contracten. Op 17 Maart 1755 werd Claudius Lormier echter op zijn verzoek als vroedschap ontslagen. Hij zal voor het indienen van zijn verzoek het oogenblik hebben afgewacht, waarop hij er zeker van kon zijn, dat men de vacante plaats aan zijn zoon zou aanbieden. Tien dagen later volgde mr. Johan Wilhem zijn vader dan ook als vroedschap op.

Claudius Lormier behield zelf slechts tot 1761 het ambt van penningmeester van de Groote Visscherij. Hij stierf in 1762²⁾; zijn vrouw in 1769³⁾.

Toen na den dood van de Prinses-Gouvernante in 1759 de Correspondentie herleefde, behoorden zoowel Dirk van der Staal als Johan Lormier tot de trouwe aanhangers der Conventie. Hun beider namen zijn te vinden onder de twee eenige contracten, die uit dezen tijd bewaard zijn gebleven⁴⁾.

Mr. Van Heteren, die afstamde van een Haagsche regentenfamilie, heeft zich nooit een plaats in de Rotterdamsche regeering kunnen veroveren. Hij heeft zich tevreden moeten

1) Unger, blz. 37.

2) Begraven 5 Mei in de Waalsche kerk.

3) Begraven 1 Mei in de Waalsche kerk.

4) Contract van Eenigheid van 1759, en een contract met mr. J. A. van der Hoeven. Unger, blz. 101-105.

stellen met het ambt van schepen van den Hove van Schie-land en zijn prebende als kanunnik van het kapittel van St. Jan te Utrecht.

Akte van Correspondentie 30 November 1746.

Ick ondergeschrevene Mr. Dirk Cornelis van der Staal be-
love en verbinde mij op mijn woordt van eer, in consideratie
dat mijn schoonvader de Heer Claudius Lormier, Raed en
burgemeester deser Stad, mij gratificeeren sal met de vroed-
schapsplaets, die in sijn WelEdeleGestr. toerbeurte sal komen
open te vallen, en waerdoor deselve voldaan sal hebbe aan
't Contract tusschen mijn vader de Hr. Burgermeester Hen-
drick van der Stael en welgemelde mijn Schoonvader ge-
maeckt op den elfden September 1733, dat, wanneer mijn
eerste toerbeurte sal gekomen sijn om mede te kunnen dis-
poneren van een vroedschapsplaets, ik deselve sal opdraagen
aan mijn schoonvader de Hr. Burgermeester Claudius Lor-
mier, om daarvan ten behoeve van sijn Soon den Hr. Mr.
Johan Wilhem Lormier, oud-schepen deser Stad, ofte wel
ten behoeve van sijn Schoonzoon den Heer Mr. Adriaan
Leonard van Heteren, na sijn welgevallen te kunnen dispo-
neeren;

Dog bij aldien den Heer Burgermeester Claudius Lormier
deser wereld mogt komen te overlijden, en dat sijn WelEd.
in sijn Ed. leven hadde gedisponeerd ten behoeve van sijn
voorn. soon Mr. Johan Wilhem Lormier en sijn Schoonsoon
Mr. Adriaan Leonard van Heteren, en deselve tot vroed-
schappen deser stad waeren geeligeert en aangesteld, off dat
deselve deser wereld waeren overleden, dat ik in die gevallen
sal sijn bevrijd en gelibereerd van dese mijne verbintnisse,
en soe een van deselve niet mogt sijn geeligeert tot vroed-
schap deser Stad, ik dan die sal geven in mijne eerste toer-
beurte ter dispositie van mijn schoonmoeder Vrouwe Johan-
na Catrina Steenlack, omme daarvan ten behoeve van haer
gemelde Soon of Schoonzoon, die dan nog niet mogt sijn
geeligeert en aangesteld, te kunnen disponeeren na haer wel-
gevallen, en bij overlijden van Vrouwe Johanna Catrina
Steenlack in mijn eerste toerbeurte deselve vroedschaps-
plaets sal opdragen aan diegene, die van de voorn. Heren

Mr. Johan Wilhem Lormier en Mr. Adriaan Leonard van Heteren niet sal zijn geelgeert en aangesteld tot vroedschap deser Stad, en geen van beyde geelgeert of aangesteld zijnde, alsdan aan Welgemelde Heer Mr. Johan Wilhem Lormier, en dat ik niet verpligt sal zijn mijne eerste toerbeurte te laten passeeren, en dat diegeenen, die door mij op de voorn. wijze vroedschap sal zijn geworden, ook op gelijke wijze ten mijne behoefte sig sal moeten verbinden, gelijk ik mij bij deese verbonden hebbe.

Welke belofte in alle trouwe met mijn eygen hand ondertekent hebbe, op den dertigste November 1746.

(was ondertijkt) D. C. v. STAAL.

AANTEEKENING VAN EEN KOSTERSVROUW IN EEN BEGRAAFBOEK

Den 25 Jannevarij 1655 heeft Kuijnera de kous van Machteltijen begonnen.

Doctor Perbeeck tot Amsterdam maect water voort gra veel. Een loot wijnsteen gecooct in een pintje kleijnbier scherp ¹⁾ een pint en dat op de helft gecooct en een loot seneblaren en een loot annijs elck in een popije (?) gedaen en een pruijm 5 a 6 savonts in gedaen om sochtens te eeten, savonts op de as geset tot smorgens.

Begraafregister van de Gereformeerde gemeente.

Inv. Kerkmeesters nr. 619 vóórlaatste bladzijde.

1) Op den kop af.